ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (τέταρτο τμήμα)

της 22ας Ιουνίου 2011 *

Στην υπόθεση C-399/09,

με αντικείμενο αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 234 ΕΚ, που υπέβαλε το Nejvyšší správní soud (Τσεχική Δημοκρατία) με απόφαση της 23ης Σεπτεμβρίου 2009, η οποία περιήλθε στο Δικαστήριο στις 16 Οκτωβρίου 2009, στο πλαίσιο της δίκης

Marie Landtová

κατά

Česká správa sociálního zabezpečení,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (τέταρτο τμήμα),

συγκείμενο από τους J.-C. Bonichot, πρόεδρο τμήματος, K. Schiemann (εισηγητή), L. Bay Larsen, A. Prechal και E. Jarašiūnas, δικαστές,

* Γλώσσα διαδικασίας: η τσεχική.

γενικός εισαγγελέας: P. Cruz Villalón
γραμματέας: K. Malaček, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 25ης Νοεμβρίου 2010,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

— η M. Landtová, εκπροσωπούμενη από τον V. Vejvoda, advokát,

— η Τσεχική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από τους M. Smolek και D. Hadroušek,

— η Σλοβακική Κυβέρνηση, εκπροσωπούμενη από την B. Ricziová,

— η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, εκπροσωπούμενη από την K. Walkerová και τον V. Kreuschitz,

αφού άκουσε τον γενικό εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις του κατά τη συνεδρίαση της 3ης Μαρτίου 2011,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

1 Η αίτηση για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως αφορά την ερμηνεία του άρθρου 12 ΕΚ, καθώς και των άρθρων 3, παράγραφος 1, 7, παράγραφος 2, στοιχείο γ΄,

10 και 46 του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 1971, περί εφαρμογής των συστημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως στους μισθωτούς και τις οικογένειές τους που διακινούνται εντός της Κοινότητας (ΕΕ ειδ. έκδ. 05/001, σ. 73), όπως τροποποιήθηκε και ενημερώθηκε με τον κανονισμό (ΕΚ) 118/97 του Συμβουλίου, της 2ας Δεκεμβρίου 1996 (ΕΕ 1997, L 28, σ. 1), όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΚ) 629/2006 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 2006 (ΕΕ L 114, σ. 1, στο εξής: κανονισμός 1408/71), καθώς και του μέρους Α, σημείο 6, του παραρτήματος ΙΙΙ του κανονισμού 1408/71.

2 Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο διαφοράς μεταξύ της M. Landtová, υπηκόου της Τσεχικής Δημοκρατίας, κατοίκου του εν λόγω κράτους μέλους, και του Česká správa sociálního zabezpečení (τσεχικού φορέα κοινωνικής ασφαλίσεως, στο εξής: správa), περί του ποσού της μερικής συντάξεως γήρατος που της χορήγησε.

Το νομικό πλαίσιο

Το δίκαιο της Ένωσης

3 Κατά την όγδοη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού 1408/71:

«έχοντας υπόψη ότι οι μισθωτοί και μη μισθωτοί εργαζόμενοι οι οποίοι διακινούνται στο εσωτερικό της Κοινότητας πρέπει να υπάγονται στο καθεστώς κοινωνικής ασφαλίσεως ενός μόνον κράτους μέλους, έτσι ώστε να αποφεύγονται οι σωρεύσεις εφαρμοστέων εθνικών νομοθεσιών και οι επιπλοκές που μπορεί να προκύψουν από αυτές».

4 Το άρθρο 3, παράγραφος 1, του κανονισμού 1408/71 προβλέπει ότι «[τ]α πρόσωπα που κατοικούν στο έδαφος ενός από τα κράτη μέλη και για τα οποία ισχύουν οι διατάξεις του παρόντος κανονισμού υπόκεινται στις υποχρεώσεις και απολαύουν των δικαιωμάτων που απορρέουν από τη νομοθεσία κάθε κράτους μέλους υπό τους ίδιους όρους με τους υπηκόους του, υπό την επιφύλαξη ειδικών διατάξεων του παρόντος κανονισμού».

5 Το άρθρο 6 του ίδιου κανονισμού ορίζει:

«Στο πλαίσιο του προσωπικού και του καθ' ύλη πεδίου εφαρμογής του ο παρών κανονισμός αντικαθιστά, υπό την επιφύλαξη των διατάξεων των άρθρων 7, 8 και 46 παράγραφος 4, οποιαδήποτε σύμβαση κοινωνικής ασφαλίσεως που συνδέει:

α) […] είτε αποκλειστικά δύο ή περισσότερα κράτη μέλη·

[...]».

6 Το άρθρο 7, παράγραφος 2, στοιχείο γ΄, του κανονισμού 1408/71 ορίζει:

«Κατά παρέκκλιση των διατάξεων του άρθρου 6 εξακολουθούν να ισχύουν:

[…]

γ) ορισμένες διατάξεις συμβάσεων κοινωνικής ασφάλειας που έχουν συνάψει τα κράτη μέλη πριν από την έναρξη ισχύος του παρόντος κανονισμού, με την προϋπόθεση ότι είναι ευνοϊκότερες για τους δικαιούχους ή απορρέουν από ειδικές ιστορικές περιστάσεις και ότι το αποτέλεσμά τους είναι χρονικά περιορισμένο, εφόσον οι εν λόγω διατάξεις είναι καταχωρισμένες στο παράρτημα ΙΙΙ.»

7 Κατά το άρθρο 10, παράγραφος 1, πρώτο εδάφιο, του κανονισμού 1408/71:

«Εκτός αν ο παρών κανονισμός προβλέπει άλλως, οι εις χρήμα παροχές […] γήρατος […] που αποκτώνται δυνάμει της νομοθεσίας ενός ή περισσοτέρων κρατών μελών δεν δύνανται να υποστούν καμία μείωση, τροποποίηση, αναστολή, κατάργηση […] επειδή ο δικαιούχος κατοικεί στο έδαφος κράτους μέλους άλλου από εκείνο, όπου ευρίσκεται ο φορέας οφειλέτης.»

8 Το παράρτημα ΙΙΙ του κανονισμού αυτού, με τίτλο «Διατάξεις συμβάσεων περί κοινωνικής ασφαλίσεως που εξακολουθούν να εφαρμόζονται κατά παρέκκλιση του άρθρου 6 του κανονισμού — διατάξεις συμβάσεων περί κοινωνικής ασφαλίσεως, το πεδίο εφαρμογής των οποίων δεν εκτείνεται επί όλων των προσώπων επί των οποίων εφαρμόζεται ο κανονισμός», στο μέρος Α, σημείο 6, με τίτλο «Τσεχική Δημοκρατία — Σλοβακία», διατηρεί σε ισχύ, μεταξύ άλλων, το άρθρο 20 της διμερούς συμβάσεως μεταξύ της Τσεχικής Δημοκρατίας και της Σλοβακικής Δημοκρατίας, συναφθείσας στις 29 Οκτωβρίου 1992, βάσει των μέτρων για τη διευθέτηση της καταστάσεως μετά τη διάλυση, στις 31 Δεκεμβρίου 1992, της Τσεχικής και Σλοβακικής Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας (στο εξής: σύμβαση).

Η σύμβαση

9 Το άρθρο 20, παράγραφος 1, της συμβάσεως προβλέπει ότι «περίοδος ασφαλίσεως συμπληρωθείσα προ της ημερομηνίας της διαλύσεως της Τσεχικής και Σλοβακικής Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας θεωρείται περίοδος ασφαλίσεως στο συμβαλλόμενο κράτος στην επικράτεια του οποίου έχει την έδρα του ο εργοδότης του ενδιαφερομένου κατά την ημερομηνία της διαλύσεως της Τσεχικής και Σλοβακικής Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας ή κατά την πλέον πρόσφατη ημερομηνία προ της ημερομηνίας διαλύσεως».

Το εθνικό δίκαιο

10 Κατά το άρθρο 89, παράγραφος 2, του Συντάγματος της Τσεχικής Δημοκρατίας (οργανικού νόμου 1/1993), «οι εκτελεστές αποφάσεις του [Ústavní soud] είναι δεσμευτικές έναντι όλων των αρχών και προσώπων».

11 Δυνάμει του άρθρου 28 του νόμου 155/1995 περί της ασφαλίσεως γήρατος, ο «ασφαλισμένος δικαιούται συντάξεως γήρατος αν έχει συμπληρώσει την αναγκαία περίοδο ασφαλίσεως και το προβλεπόμενο όριο ηλικίας, και ενδεχομένως, αν πληροί τις λοιπές προϋποθέσεις που θεσπίζει ο παρών νόμος».

12 Το Ústavní soud (συνταγματικό δικαστήριο), με απόφαση της 25ης Ιανουαρίου 2005 (III. ÚS 252/04, στο εξής: απόφαση του Ústavní soud), έκρινε ότι το άρθρο 20, παράγραφος 1, της συμβάσεως πρέπει να εφαρμοσθεί υπό την έννοια ότι, «όταν Τσέχος υπήκοος πληροί τις νόμιμες προϋποθέσεις θεμελιώσεως συνταξιοδοτικού δικαιώματος, του οποίου το καθοριζόμενο από το εθνικό (τσεχικό) δίκαιο ποσό υπερβαίνει το προβλεπόμενο από τη [σύμβαση], απόκειται [στον správa] να μεριμνά ώστε η σύνταξη γήρατος να εξισώνεται με το ποσό που αντιστοιχεί στη μεγαλύτερη παροχή που καθορίζει η εθνική νομοθεσία και να αποφασίζει τη συμπλήρωση του ποσού της συντάξεως γήρατος η οποία καταβάλλεται από το εν λόγω έτερο συμβαλλόμενο μέρος, λαμβάνοντας υπόψη την καταβαλλόμενη από το συμβαλλόμενο αυτό μέρος σύνταξη γήρατος σύμφωνα με τη [σύμβαση] προς αποφυγή διπλής εισπράξεως δύο συντάξεων γήρατος της ιδίας φύσεως, χορηγούμενες για τους ίδιους λόγους από δύο διαφορετικούς [φορείς κοινωνικής ασφαλίσεως]».

13 Πέραν της προϋποθέσεως της τσεχικής ιθαγενείας, το Ústavní soud εξαρτά το ευεργέτημα των προαναφερθεισών λεπτομερειών υπολογισμού από άλλη σωρευτική προϋπόθεση, ήτοι τη σχετική με την κατοικία επί του εδάφους της Τσεχικής Δημοκρατίας του αιτούντος την παροχή.

Τα πραγματικά περιστατικά της διαφοράς της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

14 Η M. Landtová, υπήκοος Τσεχίας και κάτοικος της Τσεχικής Δημοκρατίας, εργάσθηκε από το 1964 έως τις 31 Δεκεμβρίου 1992 στο έδαφος της Τσεχικής και Σλοβακικής Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας. Μετά τη διάλυση του κράτους αυτού, εργάσθηκε μέχρι τις 31 Αυγούστου 1993 στο έδαφος της Σλοβακικής Δημοκρατίας, κατόπιν, από την 1η Σεπτεμβρίου 1993, στο έδαφος της Τσεχικής Δημοκρατίας.

15 Στις 20 Ιουνίου 2006, ο správa αποφάσισε να χορηγήσει στην M. Landtová μερική σύνταξη γήρατος (στο εξής: σύνταξη γήρατος) από τις 31 Μαρτίου 2006.

16 Ο správa καθόρισε το ποσόν της συντάξεως γήρατος κατ' εφαρμογή του άρθρου 20 της συμβάσεως και κατέληξε στο ότι η περίοδος ασφαλίσεως την οποία είχε συμπληρώσει η M. Landtová μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 1992 έπρεπε να αποτιμηθεί υπό το καθεστώς της σλοβακικής κοινωνικής ασφαλίσεως εφόσον ο εργοδότης της είχε την έδρα του στο έδαφος της Σλοβακικής Δημοκρατίας.

17 Στις 14 Αυγούστου 2006, η M. Landtová αμφισβήτησε το ποσόν της συντάξεως γήρατος που της είχε χορηγηθεί ενώπιον του Městský soud v Praze (πρωτοδικείου της Πράγας), εκτιμώντας ότι ο správa δεν έλαβε υπόψη του το σύνολο των περιόδων ασφαλίσεων τις οποίες είχε συμπληρώσει.

18 Στις 23 Μαΐου 2007, το Městský soud v Praze ακύρωσε την απόφαση του správa κατ' εφαρμογή της αποφάσεως του Ústavní soud, σύμφωνα με την οποία όταν Τσέχος υπήκοος πληροί τις νόμιμες προϋποθέσεις θεμελιώσεως δικαιώματος συντάξεως γήρατος και η εθνική νομοθεσία του παρέχει δικαίωμα παροχής μεγαλυτέρου ποσού από αυτό που υπολογίσθηκε κατ' εφαρμογή της συμβάσεως, ο správa υποχρεούται

να διασφαλίσει την καταβολή ποσού αντιστοιχούντος στη μεγαλύτερη παροχή. Κατά συνέπεια, το Městský soud v Praze έκρινε ότι η σύνταξη γήρατος η οποία καταβάλλεται στην M. Landtová από τον správa πρέπει να προσαρμοσθεί για να εξισωθεί με το ποσό το οποίο θα μπορούσε να αξιώσει η προσφεύγουσα αν είχε συμπληρώσει το σύνολο της περιόδου ασφαλίσεως πριν από τις 31 Δεκεμβρίου 1992 υπό το καθεστώς κοινωνικής ασφαλίσεως της Τσεχικής Δημοκρατίας.

19 Ο správa άσκησε αναίρεση ενώπιον του Nejvyšší správní soud (ανωτάτου διοικητικού δικαστηρίου).

20 Στις 16 Ιανουαρίου 2008, το Nejvyšší správní soud αναίρεσε την εκδοθείσα από το Městský soud v Praze απόφαση και του ανέπεμψε την απόφαση προς επανεξέταση. Το Nejvyšší správní soud διατηρούσε αμφιβολίες κατά πόσον η απόφαση του Ústavní soud και η συνακόλουθη προτιμησιακή των Τσέχων υπηκόων συνάδει με την αρχή της ίσης μεταχειρίσεως, η οποία θεσπίζεται στο άρθρο 3, παράγραφος 1, του κανονισμού 1408/71.

21 Το Městský soud v Praze ενέμεινε στην άποψή του και έκρινε ότι, βάσει της εν λόγω αποφάσεως του Ústavní soud, ο správa έπρεπε να προσαρμόσει το ποσό της συντάξεως γήρατος που χορηγήθηκε στην προσφεύγουσα της κύριας δίκης για να εξισωθεί με αυτό που θα μπορούσε να εισπράττει αν υπαγόταν πλήρως στο καθεστώς της τσεχικής κοινωνικής ασφαλίσεως.

22 Ο správa υπέβαλε εκ νέου αίτηση αναιρέσεως ενώπιον του Nejvyšší správní soud προβάλλοντας ότι η υποχρέωση προσαρμογής των συντάξεων γήρατος μόνον ως προς τους Τσέχους υπηκόους οι οποίοι κατοικούν στο έδαφος της Τσεχικής Δημοκρατίας, των οποίων η συμπληρωθείσα κατά την εποχή της Τσεχικής και Σλοβακικής Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας αποτιμάται κατ' εφαρμογήν του άρθρου 20 της συμβάσεως, αντίκειται στην αρχή της ίσης μεταχειρίσεως, η οποία διατυπώνεται στο άρθρο 3 του κανονισμού 1408/71. Εξάλλου, η υποχρέωση αυτή συνεπάγεται επίσης τον συνυπολογισμό των περιόδων ασφαλίσεως υπό το καθεστώς της σλοβακικής

κοινωνικής ασφαλίσεως για την αύξηση του ποσού της τσεχικής συντάξεως γήρατος, ενώ ο διπλός υπολογισμός της ιδίας περιόδου απαγορεύεται δυνάμει του άρθρου 12 του κανονισμού 1408/71.

23 Σύμφωνα με την άποψη του Nejvyšší správní soud, κατ' εφαρμογή της αποφάσεως του Ústavní soud, ο správa λαμβάνει υπόψη τις περιόδους ασφαλίσεως τις οποίες συμπλήρωσε ο αιτών την παροχή υπό το καθεστώς κοινωνικής ασφαλίσεως της Τσεχικής και Σλοβακικής Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας, παρά την αρμοδιότητα που διαθέτει συναφώς, δυνάμει του άρθρου 20 της συμβάσεως, ο σλοβακικός φορέας κοινωνικής ασφαλίσεως. Η άποψη αυτή δεν συνεπάγεται μόνον μεταβολή του κριτηρίου για τον καθορισμό του κράτους που είναι αρμόδιο να λάβει υπόψη τις οικείες περιόδους ασφαλίσεως, αλλά οδηγεί και σε διπλό συνυπολογισμό μίας και της αυτής περιόδου ασφαλίσεως.

24 Μολονότι το αιτούν δικαστήριο δεν αμφισβητεί το ότι η M. Landtová πληροί όλες τις προϋποθέσεις για την προσαρμογή του ποσού της συντάξεως γήρατος, κρίνει ωστόσο ότι αντίκειται προς το άρθρο 12 ΕΚ και το άρθρο 3 του κανονισμού 1408/71 η προϋπόθεση περί τσεχικής ιθαγενείας η οποία, ως εκ της φύσεώς της, θέτει σε μειονεκτική θέση τους υπηκόους των λοιπών κρατών μελών καθόσον πληρούν τις λοιπές προϋποθέσεις θεμελιώσεως του δικαιώματος της εν λόγω συντάξεως. Τίθεται επίσης το ζήτημα του συμβατού της προϋποθέσεως της κατοικίας με το άρθρο 10, παράγραφος 1, του κανονισμού 1408/71.

25 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Nejvyšší správní soud αποφάσισε να αναστείλει την ενώπιόν του διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Έχει το σημείο 6 του μέρους Α του παραρτήματος ΙΙΙ σε συνδυασμό με το άρθρο 7, παράγραφος 2, στοιχείο γ΄, του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 [...], κατά το οποίο εξακολουθεί να εφαρμόζεται το κριτήριο για τον καθορισμό του διαδόχου κράτους που είναι αρμόδιο να λάβει υπόψη τις πραγματοποιηθείσες περιόδους

ασφαλίσεως των μισθωτών έως την 31η Δεκεμβρίου 1992 υπό το σύστημα κοινωνικής ασφαλίσεως της πρώην Τσεχικής και Σλοβακικής Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας, την έννοια ότι απαγορεύει την εφαρμογή διατάξεως της εθνικής νομοθεσίας κατά την οποία ο τσεχικός φορέας κοινωνικής ασφαλίσεως οφείλει να λάβει υπόψη στο σύνολό της, όσον αφορά το δικαίωμα συντάξεως και τον καθορισμό του ποσού αυτής, την περίοδο ασφαλίσεως που πραγματοποιήθηκε εντός της επικράτειας της πρώην Τσεχικής και Σλοβακικής Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας έως την 31η Δεκεμβρίου 1992, παρά το γεγονός ότι, σύμφωνα με το προαναφερθέν κριτήριο, αρμόδιος για την αναγνώριση είναι ο φορέας κοινωνικής ασφαλίσεως της Σλοβακικής Δημοκρατίας;

2) Σε περίπτωση αρνητικής απαντήσεως, έχει το άρθρο 12 ΕΚ, σε συνδυασμό με τα άρθρα 3, παράγραφος 1, 10 και 46 του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 [...], την έννοια ότι απαγορεύει περίοδος ασφαλίσεως συμπληρωθείσα υπό το σύστημα κοινωνικής ασφαλίσεως της πρώην Τσεχικής και Σλοβακικής Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας έως την 31η Δεκεμβρίου 1992, η οποία έχει ήδη ληφθεί υπόψη προς τον σκοπό χορηγήσεως παροχής υπό το σύστημα κοινωνικής ασφαλίσεως της Σλοβακικής Δημοκρατίας, σύμφωνα με την προαναφερθείσα εθνική διάταξη, να λαμβάνεται υπόψη στο σύνολό της για τη θεμελίωση δικαιώματος συντάξεως γήρατος και για τον καθορισμό του ύψους της εν λόγω συντάξεως, αποκλειστικώς για τους κατοίκους-υπηκόους της Τσεχικής Δημοκρατίας;»

Επί του παραδεκτού της αιτήσεως για την έκδοση προδικαστικής αποφάσεως

26 Η Σλοβακική Δημοκρατία εκφράζει αμφιβολίες ως προς το συμβατό των υποβληθέντων ερωτημάτων υποστηρίζοντας ότι η ερμηνεία της αρχής της απαγορεύσεως των διακρίσεων, την οποία ζητεί το αιτούν δικαστήριο, δεν ασκεί επιρροή στην επίλυση της διαφοράς της κύριας δίκης και δεν έχει καμία σχέση με το υποστατό ή το αντικείμενο της εν λόγω διαφοράς, εφόσον η M. Landtová πληροί όλες τις προϋποθέσεις

για την καταβολή της συμπληρωματικής παροχής της τσεχικής συντάξεως γήρατος, όπως τίθενται με την απόφαση του Ústavní soud, και, επομένως, δεν αποτελεί αντικείμενο καμιάς δυσμενούς διακρίσεως.

27 Συναφώς, πρέπει να υπομνησθεί ότι, κατά πάγια νομολογία, εναπόκειται αποκλειστικώς στο εθνικό δικαστήριο, το οποίο έχει επιληφθεί της διαφοράς και φέρει την ευθύνη της δικαστικής αποφάσεως που πρόκειται να εκδοθεί, να εκτιμήσει, λαμβανομένων υπόψη των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της υποθέσεως που εκκρεμεί ενώπιόν του, αφενός, αν η έκδοση προδικαστικής αποφάσεως είναι αναγκαία προκειμένου να μπορέσει να εκδώσει τη δική του απόφαση και, αφετέρου, αν τα ερωτήματα που υποβάλλει στο Δικαστήριο είναι λυσιτελή (βλ., επ' αυτού, απόφαση της 15ης Ιουνίου 2006, C-466/04, Acereda Herrera, Συλλογή 2006, σ. I-5341, σκέψη 47).

28 Κατά συνέπεια, εφόσον τα υποβληθέντα ερωτήματα αφορούν την ερμηνεία του δικαίου της Ένωσης, το Δικαστήριο υποχρεούται, κατ' αρχήν, να απαντήσει (βλ., συναφώς, αποφάσεις της 13ης Μαρτίου 2001, C-379/98, PreussenElektra, Συλλογή 2001, σ. I-2099, σκέψη 38, και της 10ης Μαρτίου 2009, C-169/07, Hartlauer, Συλλογή 2009, σ. I-1721, σκέψη 24). Αυτό δεν ισχύει, μεταξύ άλλων, όταν το υποβληθέν στο Δικαστήριο πρόβλημα είναι αμιγώς υποθετικής φύσεως ή όταν προδήλως προκύπτει ότι η ερμηνεία κανόνα του δικαίου της Ένωσης ή η εξέταση του κύρους του, την οποία ζητεί το εθνικό δικαστήριο, δεν έχει καμία σχέση με το υποστατό ή το αντικείμενο της διαφοράς της κύριας δίκης (βλ., συναφώς, απόφαση της 9ης Νοεμβρίου 2010, C-92/09 και C-93/09, Volker und Markus Schecke και Eifert, Συλλογή 2010, σ. I-11063, σκέψη 40).

29 Πάντως, όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 30 των προτάσεών του, τούτο δεν ισχύει εν προκειμένω. Μολονότι η M. Landtová αντλεί όφελος από την εφαρμογή της αποφάσεως του Ústavní soud, η εν λόγω απόφαση αμφισβητείται από τον správa και από το αιτούν δικαστήριο.

30 Επομένως, η αίτηση για έκδοση προδικαστικής αποφάσεως πρέπει να κριθεί παραδεκτή.

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί του πρώτου ερωτήματος

31 Με το πρώτο ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ερωτά κατ' ουσίαν αν οι διατάξεις του μέρους Α, σημείο 6, του παραρτήματος ΙΙΙ του κανονισμού 1408/71, σε συνδυασμό με το άρθρο 7, παράγραφος 2, στοιχείο γ΄, απαγορεύουν την εφαρμογή εθνικού κανόνα, όπως αυτού της κύριας δίκης, ο οποίος προβλέπει την καταβολή συμπληρωματικής παροχής της συντάξεως γήρατος όταν το ποσό της εν λόγω συντάξεως, χορηγηθέν κατ' εφαρμογή του άρθρου 20 της συμβάσεως, είναι χαμηλότερο αυτού που θα εισπραττόταν αν η σύνταξη γήρατος υπολογιζόταν βάσει των κανόνων του δικαίου της Τσεχικής Δημοκρατίας

32 Υπενθυμίζεται ότι οι προαναφερθείσες διατάξεις του κανονισμού 1408/71 έχουν ως αποτέλεσμα τη διατήρηση της ισχύος του άρθρου 20 της συμβάσεως, το οποίο θεσπίζει ότι το κριτήριο για τον καθορισμό του εφαρμοστέου καθεστώτος και της αρμόδιας αρχής για τη χορήγηση των παροχών κοινωνικής ασφαλίσεως είναι το κριτήριο της χώρας κατοικίας του εργοδότη κατά τον χρόνο της διαλύσεως της Τσεχικής και Σλοβακικής Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας.

33 Από την απόφαση περί παραπομπής προκύπτει ότι το πρώτο υποβληθέν ερώτημα ανέκυψε από τις ανησυχίες σχετικά με τον κίνδυνο η εφαρμογή της αποφάσεως του Ústavní soud να οδηγεί σε διπλό υπολογισμό μίας και της αυτής περιόδου ασφαλίσεως και να αλλοιώνει το απορρέον από το εν λόγω άρθρο 20 της συμβάσεως κριτήριο.

34 Όπως προκύπτει από την υποβληθείσα ενώπιον του Δικαστηρίου δικογραφία, κατά το Ústavní soud, το άρθρο 20 της συμβάσεως έχει την έννοια ότι ο správa υποχρεούται, όταν Τσέχος υπήκοος πληροί τις νόμιμες προϋποθέσεις θεμελιώσεως δικαιώματος συντάξεως, της οποίας το καθορισθέν από το τσεχικό δίκαιο ποσόν υπερβαίνει το

προβλεπόμενο με τη σύμβαση, να μεριμνά ώστε το ποσόν της συντάξεως γήρατος, το οποίο λαμβάνει ο υπήκοος αυτός, να εξισώνεται με το ποσό που αντιστοιχεί στο μεγαλύτερο ποσό το οποίο καθορίζει η εθνική νομοθεσία και, κατά συνέπεια, να συμπληρώνει εν ανάγκη το ποσό της συντάξεως γήρατος που καταβάλλει το έτερον συμβαλλόμενο μέρος. Ο správa υποχρεούται επίσης να λαμβάνει υπόψη τη σύνταξη γήρατος που καταβάλλει το έτερον συμβαλλόμενο μέρος σύμφωνα με τη σύμβαση, ώστε να αποφεύγεται η διπλή καταβολή δύο συντάξεων γήρατος της ιδίας φύσεως, χορηγούμενες για τους ίδιους λόγους από δύο διαφορετικούς φορείς κοινωνικής ασφαλίσεως.

35 Από τη νομολογία του Ústavní soud προκύπτει σαφώς ότι ούτε αμφισβητείται ούτε αλλοιώνεται ο κανόνας κατανομής των αρμοδιοτήτων μεταξύ του τσεχικού και του σλοβακικού φορέα κοινωνικής ασφαλίσεως, για τον συνυπολογισμό των περιόδων ασφαλίσεως που έχουν συμπληρωθεί πριν από την ημερομηνία διαλύσεως της Τσεχικής και Σλοβακικής Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας, κανόνας θεσπισθείς με το άρθρο 20 της συμβάσεως, εφόσον η νομολογία του Ústavní soud έχει ως σκοπό μόνον την αύξηση του ποσού της τσεχικής συντάξεως γήρατος, η οποία χορηγείται κατ' εφαρμογή της συμβάσεως, ώστε να εξισωθεί με αυτήν που θα χορηγούνταν κατ' εφαρμογή μόνον του εσωτερικού δικαίου.

36 Όπως επισήμανε ο γενικός εισαγγελέας στο σημείο 37 των προτάσεών του, η επίδικη συμπληρωματική παροχή της κύριας δίκης δεν συνεπάγεται την αμφισβήτηση του εφαρμοστέου καθεστώτος ή της αρμοδιότητας των καθοριζομένων με τη σύμβαση αρχών, αλλά καθιστά μόνον δυνατή, κατ' εφαρμογή της συμβάσεως αυτής, την αξίωση συμπληρωματικής παροχής επιπλέον της γενικής παροχής από έτερο οργανισμό κοινωνικής ασφαλίσεως.

37 Όπως υποστηρίζει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, το Ústavní soud απλώς κρίνει ότι είναι αναγκαία η προσαρμογή του ποσού της τσεχικής συντάξεως γήρατος, η οποία χορηγείται κατ' εφαρμογή του άρθρου 20 της συμβάσεως, με το ποσό που θα ελάμβανε ασφαλισμένος αν το ποσό της συντάξεως αυτής είχε υπολογισθεί κατ' εφαρμογή μόνον των κανόνων του εσωτερικού δικαίου, όταν το ποσόν της τελευταίας αυτής συντάξεως είναι μεγαλύτερο αυτού που λαμβάνει δυνάμει των διατάξεων της συμβάσεως.

38 Επομένως, δεν πρόκειται για τη χορήγηση παράλληλης τσεχικής συντάξεως γήρατος, ούτε για διπλό συνυπολογισμό μίας και της αυτής περιόδου ασφαλίσεως, αλλά μόνον για την ανόρθωση μιας αντικειμενικώς διαπιστωθείσας διαφοράς μεταξύ παροχών διαφορετικής προελεύσεως.

39 Επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η προσέγγιση αυτή καθιστά δυνατή την αποφυγή «της σωρεύσεως των εφαρμοστέων εθνικών νομοθεσιών», σύμφωνα με τον διατυπωθέντα στην όγδοη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού 1408/71σκοπό, και δεν αντίκειται στο κριτήριο κατανομής των αρμοδιοτήτων που τίθεται στο άρθρο 20 της συμβάσεως, το οποίο διατηρείται σε ισχύ κατ' εφαρμογή του άρθρου 7, παράγραφος 2, στοιχείο γ΄, του κανονισμού 1408/71, σε συνδυασμό με το μέρος Α, σημείο 6, του παραρτήματος ΙΙΙ του εν λόγω κανονισμού.

40 Λαμβανομένων υπόψη των προεκτεθέντων, στο πρώτο υποβληθέν ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι οι διατάξεις του μέρους Α, σημείο 6, του παραρτήματος ΙΙΙ του κανονισμού 1408/71, σε συνδυασμό με το άρθρο 7, παράγραφος 2, στοιχείο γ΄, δεν αντίκεινται στην εφαρμογή εθνικού κανόνα, όπως του επίμαχου στην κύρια δίκη, ο οποίος προβλέπει την καταβολή συμπληρωματικής παροχής της συντάξεως γήρατος όταν το ποσό της συντάξεως αυτής, χορηγηθέν κατ' εφαρμογή του άρθρου 20 της συμβάσεως, είναι μικρότερο αυτού που θα καταβαλλόταν αν η σύνταξη γήρατος είχε υπολογιστεί κατ' εφαρμογή των κανόνων του δικαίου της Τσεχικής Δημοκρατίας.

Επί του δεύτερου ερωτήματος

Επί της υπάρξεως δυσμενούς διακρίσεως

41 Με το δεύτερο υποβληθέν ερώτημά του, το αιτούν δικαστήριο ζητεί να καθορίσει, κατ' ουσίαν, αν η απόφαση του Ústavní soud, η οποία καθιστά δυνατή την καταβολή της συμπληρωματικής παροχής της συντάξεως γήρατος μόνον στους Τσέχους

υπηκόους οι οποίοι κατοικούν στο έδαφος της Τσεχικής Δημοκρατίας, καταλήγει σε δυσμενή διάκριση ασυμβίβαστη με το άρθρο 12 ΕΚ καθώς και με τον συνδυασμό των διατάξεων των άρθρων 3, παράγραφος 1, και 10 του κανονισμού 1408/71.

42 Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι ο σκοπός του άρθρου 3, παράγραφος 1, του κανονισμού 1408/71 είναι η εξασφάλιση, σύμφωνα με το άρθρο 39 ΕΚ, υπέρ των προσώπων στους οποίους εφαρμόζεται ο κανονισμός αυτός, της ισότητας όσον αφορά την κοινωνική ασφάλιση, ανεξαρτήτως ιθαγενείας, με τη σχετική κατάργηση κάθε διακρίσεως απορρέουσας από τις εθνικές νομοθεσίες των κρατών μελών (απόφαση της 18ης Ιανουαρίου 2007, C-332/05, Celozzi, Συλλογή 2007, σ. I-563, σκέψη 22).

43 Ωστόσο, από τη δικογραφία προκύπτει αναμφισβήτητα ότι η απόφαση του Ústavní soud προβαίνει σε δυσμενή διάκριση, λόγω ιθαγενείας, μεταξύ ημεδαπών και υπηκόων των λοιπών κρατών μελών.

44 Όσον αφορά την προϋπόθεση της κατοικίας στο έδαφος της Τσεχικής Δημοκρατίας, υπενθυμίζεται ότι η αρχή της ίσης μεταχειρίσεως, όπως διατυπώνεται στο εν λόγω άρθρο 3, παράγραφος 1, απαγορεύει όχι μόνον τις εμφανείς διακρίσεις, λόγω ιθαγενείας των δικαιούχων των συστημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως, αλλά και κάθε συγκεκαλυμμένη μορφή διακρίσεως η οποία, με την εφαρμογή άλλων κριτηρίων διακρίσεως, καταλήγει στην πράξη στο ίδιο αποτέλεσμα (προαναφερθείσα απόφαση Celozzi, σκέψη 23).

45 Επομένως, πρέπει να θεωρείται ότι συνεπάγονται εμμέσως δυσμενείς διακρίσεις οι προϋποθέσεις του εθνικού δικαίου οι οποίες, μολονότι εφαρμόζονται χωρίς διάκριση λόγω ιθαγενείας, θίγουν κυρίως ή στη μεγάλη πλειονότητά τους τους διακινουμένους εργαζομένους, καθώς και οι αδιακρίτως εφαρμοζόμενες προϋποθέσεις των οποίων η πλήρωση είναι ευκολότερη για τους ημεδαπούς εργαζομένους απ' ό,τι για τους διακινουμένους εργαζομένους ή οι οποίες ενέχουν τον κίνδυνο να λειτουργήσουν σε βάρος ειδικά των διακινουμένων εργαζομένων (βλ. προαναφερθείσα απόφαση Celozzi, σκέψη 24).

46 Περί αυτού πρόκειται όσον αφορά την προϋπόθεση κατοικίας, όπως αυτή της κύριας δίκης, η οποία επηρεάζει ουσιωδώς τους διακινούμενους εργαζομένους οι οποίοι κατοικούν στο έδαφος άλλων κρατών μελών, πλην του κράτους καταγωγής τους.

47 Ενώπιον του Δικαστηρίου δεν προσκομίστηκε κανένα στοιχείο δυνάμενο να δικαιολογήσει τέτοια δυσμενή μεταχείριση.

48 Εξάλλου, υπενθυμίζεται ότι το άρθρο 10, παράγραφος 1, του κανονισμού 1408/71 θέτει την αρχή της άρσεως των ρητρών κατοικίας προστατεύοντας τους ενδιαφερομένους από τις ζημίες που μπορεί να ανακύψουν από τη μεταφορά της κατοικίας τους από ένα κράτος μέλος σε άλλο.

49 Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι η απόφαση του Ústavní soud συνεπάγεται άμεση δυσμενή διάκριση λόγω ιθαγενείας, απορρέουσα από το κριτήριο της κατοικίας, σε βάρος αυτών οι οποίοι κάνουν χρήση του δικαιώματός τους για ελεύθερη κυκλοφορία.

Επί των συνεπειών της διαπιστώσεως δυσμενούς διακρίσεως

50 Μετά τη διαπίστωση του ότι ο προκύπτων από την απόφαση του Ústavní soud κανόνας δημιουργεί δυσμενείς διακρίσεις, πρέπει να καθοριστούν οι συνακόλουθες πρακτικές συνέπειες τόσο για τα πρόσωπα που περιέρχονται σε μειονεκτική θέση κατόπιν της εφαρμογής του κανόνα αυτού, όσο και για τα πρόσωπα τα οποία, όπως η M. Landtová, έχουν αντλήσει εξ αυτού όφελος.

51 Όσον αφορά τις συνέπειες της μη τηρήσεως της αρχής της ίσης μεταχειρίσεως σε κατάσταση όπως αυτή της κύριας δίκης, υπενθυμίζεται ότι, σε περιπτώσεις δυσμενών διακρίσεων αντίθετων προς το δίκαιο της Ένωσης, για όσο διάστημα δεν έχουν

ληφθεί μέτρα για την αποκατάσταση της ίσης μεταχειρίσεως, η τήρηση της αρχής της ισότητας μπορεί να διασφαλισθεί μόνο με τη χορήγηση στα πρόσωπα που ανήκουν στην ευρισκόμενη σε δυσμενέστερη θέση κατηγορία των ιδίων πλεονεκτημάτων με εκείνα που χορηγούνται στα πρόσωπα της ευνοημένης κατηγορίας, καθεστώς το οποίο, ελλείψει ορθής εφαρμογής του δικαίου της Ένωσης, είναι το μόνο έγκυρο σύστημα αναφοράς (βλ. απόφαση της 26ης Ιανουαρίου 1999, C-18/95, Terhoeve, Συλλογή 1999, σ. I-345, σκέψη 57 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).

52 Όσον αφορά τις συνέπειες της διαπιστώσεως του δυσμενούς χαρακτήρα της αποφάσεως αυτής για τα πρόσωπα, όπως η M. Landtová, τα οποία ανήκουν στην κατηγορία των προσώπων που ευνοούνται από τον προκύπτοντα από την απόφαση του Ústavní soud κανόνα, επισημαίνεται ότι, αν, στο παρόν στάδιο του εθνικού δικαίου, η αρμόδια για τη χορήγηση της συντάξεως αρχή δεν μπορεί εγκύρως να αρνηθεί το ευεργέτημα της συμπληρωματικής παροχής στα ευρισκόμενα σε μειονεκτική θέση πρόσωπα, τίποτα δεν εμποδίζει την εν λόγω αρχή να διατηρεί την παροχή αυτή υπέρ της κατηγορίας των προσώπων που ήδη τη λαμβάνουν κατ' εφαρμογή του εθνικού κανόνα.

53 Το δίκαιο της Ένωσης δεν απαγορεύει, υπό την επιφύλαξη της τηρήσεως των γενικών αρχών του δικαίου της Ένωσης, τη λήψη μέτρων που αποκαθιστούν την ίση μεταχείριση με μείωση των πλεονεκτημάτων των ατόμων που προηγουμένως ετύγχαναν ευνοϊκότερης μεταχειρίσεως (βλ. απόφαση της 28ης Σεπτεμβρίου 1994, C-200/91, Coloroll Pension Trustees, Συλλογή 1994, σ. I-4389, σκέψη 33). Πάντως, προ της λήψεως τέτοιων μέτρων, καμία διάταξη του δικαίου της Ένωσης δεν απαιτεί να στερηθεί της συμπληρωματικής παροχής κοινωνικής ασφαλίσεως, όπως αυτής της κύριας δίκης, η κατηγορία των προσώπων που ήδη τη λαμβάνει.

54 Λαμβανομένων υπόψη των προεκτεθέντων, στο δεύτερο υποβληθέν ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι ο συνδυασμός των διατάξεων των άρθρων 3, παράγραφος 1, και 10 του κανονισμού 1408/71 αντίκειται στην εφαρμογή εθνικού κανόνα, όπως του επίμαχου στην κύρια δίκη, ο οποίος καθιστά δυνατή την καταβολή συμπληρωματικής παροχής της συντάξεως γήρατος μόνον στους Τσέχους υπηκόους οι οποίοι κατοικούν στο έδαφος της Τσεχικής Δημοκρατίας, χωρίς τούτο να συνεπάγεται κατ' ανάγκη ότι, από απόψεως του δικαίου της Ένωσης, θα στερηθεί την εν λόγω παροχή πρόσωπο το οποίο πληροί τις δύο αυτές προϋποθέσεις.

Επί των δικαστικών εξόδων

55 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (τέταρτο τμήμα) αποφαίνεται:

1) Οι διατάξεις του μέρους Α, σημείο 6, του παραρτήματος ΙΙΙ του κανονισμού (ΕΟΚ) 1408/71 του Συμβουλίου, της 14ης Ιουνίου 1971, περί εφαρμογής των συστημάτων κοινωνικής ασφαλίσεως στους μισθωτούς και τις οικογένειές τους που διακινούνται εντός της Κοινότητας, όπως τροποποιήθηκε και ενημερώθηκε με τον κανονισμό (ΕΚ) 118/97 του Συμβουλίου, της 2ας Δεκεμβρίου 1996, όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΚ) 629/2006 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 5ης Απριλίου 2006, σε συνδυασμό με το άρθρο 7, παράγραφος 2, στοιχείο γ΄, δεν αντίκεινται στην εφαρμογή εθνικού κανόνα, όπως του επίμαχου στην κύρια δίκη, ο οποίος προβλέπει την καταβολή συμπληρωματικής παροχής της συντάξεως γήρατος όταν το ποσό της συντάξεως αυτής, χορηγηθέν κατ' εφαρμογή του άρθρου 20 της διμερούς συμβάσεως μεταξύ της Τσεχικής Δημοκρατίας και της Σλοβακικής Δημοκρατίας, συναφθείσας στις 29 Οκτωβρίου 1992, βάσει των μέτρων για τη διευθέτηση της καταστάσεως μετά τη διάλυση, στις 31 Δεκεμβρίου 1992, της Τσεχικής και Σλοβακικής Ομοσπονδιακής Δημοκρατίας, είναι μικρότερο αυτού που θα καταβαλλόταν αν η σύνταξη γήρατος είχε υπολογιστεί κατ' εφαρμογή των κανόνων του δικαίου της Τσεχικής Δημοκρατίας.

2) Ο συνδυασμός των διατάξεων των άρθρων 3, παράγραφος 1, και 10 του κανονισμού 1408/71, όπως τροποποιήθηκε και ενημερώθηκε με τον κανονισμό 118/97 και όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό 629/2006, αντίκειται στην εφαρμογή εθνικού κανόνα, όπως του επίμαχου στην κύρια δίκη, ο

οποίος καθιστά δυνατή την καταβολή συμπληρωματικής παροχής της συντάξεως γήρατος μόνον στους Τσέχους υπηκόους οι οποίοι κατοικούν στο έδαφος της Τσεχικής Δημοκρατίας, χωρίς τούτο να συνεπάγεται κατ' ανάγκη ότι, από απόψεως του δικαίου της Ένωσης, θα στερηθεί την εν λόγω παροχή πρόσωπο το οποίο πληροί τις δύο αυτές προϋποθέσεις.

(υπογραφές)